

UK Pedagogická fakulta

Katedra občanské výchovy a filosofie

Bakalářská práce

**Česká strana sociálně demokratická v letech 1998 –
2006**

Vypracoval: Václav Horák

Vedoucí práce: PhDr. J. Straceny, CSc

Rok 2014

Prohlášení o samostatné zpracování bakalářské práce

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Datum: 5. dubna 2014

Podpis

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. Josefu Stracenému za cenné rady, připomínky a metodické vedení mé práce.

Anotace

Práce se zabývá vývojem ČSSD v letech 1998 - 2006. Hlavní část je věnována volbám do Poslanecké sněmovny, volebním programům, ve kterých se zaměřuje zejména hlavně na části programů ČSSD, které se věnují sociální politice a demokratickému právnímu státu. Další část se zabývá aférami, které ovlivňovaly dění na politické scéně, ale i občanským iniciativám, které vládu kritizovaly a veškerému politickému dění ve straně a vládách ČSSD.

Klíčová slova: ČSSD, volby do Poslanecké sněmovny, volební program, volební kampaň, politická strana

Annotation

The thesis concerned with development of the Social Democrats in years 1998 - 2006. Major portion is attend to elections to the Chamber of Deputies, election programmes and their social policy and democratic legally consistent state. In the next parts I concerned with scandals on political scene, but also with civil initiatives criticizing all political events in the political party and governments of the Social Democrats.

Keywords: the Social Democrats, elections to the Chamber of Deputies, election programme, election campaign, political party

Obsah

Úvod.....	8
1. Politická strana a její vývoj	9
2. Klasifikace politických stran podle ideologického hlediska	11
2.1 Pravicové typy politických stran	11
2.1.1 Strany liberální	11
2.1.2 Strany konzervativní	12
2.2 Strany levicové	12
2.2.1 Strany sociálně – demokratické.....	12
2.2.2 Strany komunistické.....	13
3. Stručná historie ČSSD do roku 1989	13
3.1 Vývoj ČSSD po listopadu 1989 do roku 1998	15
4. Česká strana sociálně demokratická v letech 1998 – 2006	16
4.1 Předčasné volby 1998.....	16
4.2 Volební program ČSSD 1998.....	21
4.3 Činnost vlády po volbách 1998	26
4.3.1 Aféry.....	27
4.3.2 Občanské iniciativy	28
4.4 Volby 2002	32
4.5 Sjezd ČSSD v březnu 2003	34

4.5.1	Nová Grossova vláda	36
4.6	Volební program ČSSD v roce 2006	38
4.7	Volební kampaň ČSSD pro volby 2006	40
4.8	Volby do Poslanecké sněmovny 2006	42
4.9	Srovnání volebních programů z let 1998, 2002 a 2006	42
5.	Závěr	46
6.	Použitá literatura:	48
6.1	Tištěné publikace	48
6.2	Elektronické zdroje	49

Úvod

Česká strana sociálně demokratická je na naší politické scéně významnou silou. Počítá se mezi strany levicové a jejím programem je hájit zájmy všech lidí a sociální spravedlnost. Moje bakalářská práce se zabývá obdobím let 1998 – 2006. Toto téma jsem si vybral hlavně proto, že na univerzitě v Liberci jsem studoval mimo jiné i politologii a o toto téma jsem se zajímal, ale hlavně také proto, že program sociální demokracie je mi blízký a jsem jejím voličem. Hlavním cílem této práce je zmapovat postavení ČSSD na politické scéně v letech 1998 – 2006 a přiblížit její programy. Zvolil jsem metodu prostudování odborných publikací a stranických materiálů ČSSD. V prvních kapitolách své práce se věnuji stručně významu slova politická strana a politické hnutí a rozdělení stran na pravicové a levicové. V následující části popisuji nejdůležitější momenty a období v dějinách sociální demokracie v českých zemích od roku 1878, kdy byla součástí celorakouské Sociálně – demokratické strany československé v Rakousku, do roku 1989. Po revoluci 1989 byla činnost strany obnovena již v listopadu. Počet členů rychle narůstal a v roce 1992 byla sociální demokracie úspěšná i ve volbách. V témže roce přichází do strany charismatický Miloš Zeman, který je na sjezdu v roce 1993 zvolen do čela strany a pod jeho vedení slaví strana úspěch ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 1996 a byla druhou nejsilnější stranou a její předseda Miloš Zeman byl zvolen do čela Poslanecké sněmovny. Hlavní částí mé práce je zmapování působení České strany sociálně demokratické na domácí politické scéně, jejích úspěchů ve volbách od předčasných voleb v roce 1998 až do roku 2006, ale i problémů, které ji po celou dobu provázely, počínaje opoziční smlouvou, přes různé aféry a občanské iniciativy které vládu ČSSD kritizovaly. V této části mé práce se zabývám též programy a sociální politikou strany. Závěr práce jsem věnoval stručnému zhodnocení volebních programů České strany sociálně demokratické za roky 1998 -2006.

1. Politická strana a její vývoj

Etymologie pojmu strana

Podle Giovanniho Sartoriho vznikla politická strana z frakce. Tento název pochází z latinského slova „fracere“, což znamená konat, dělat. V té době se na politickou frakci nahlíželo velmi negativně. Znamý britský státník a historik Bolingbroke napsal: „Zatímco frakce je větší zlo než strana, obě jsou neštěstím stejného druhu.“ (Sartori, 2005, s. 21) K záměnám tohoto výrazu docházelo u autorů, kteří psali latinou a to za výraz „factio“, čímž označovali extremistické a nesprávné jednání. (Srov. Sartori, 2005, s. 18). Termín „strana“ je též z latiny a to ze slova „partire“, což znamená dělit. Jeho předchůdce „sekta“ z latinského „secare“, což znamená sekat, roztínat, a tím i dělit. „Během sedmnáctého století se termín sekta začal spojovat s náboženstvím a obzvlášť s protestantským sektářstvím. (Srov. Sartori, 2005, s. 18)

Politická strana

„Strana je organizovaný celek lidí, kteří se sdružují k prosazování národního zájmu společným úsilím specifického principu, na němž se všichni shodli.“ (Sartori, 2005, s. 24) Tato definice je jedna z mnoha a jejím autorem je Edmund Burke. Celá řada dalších politologů se zabývala historií politických stran a snažila se je definovat. K nejznámějším patří Bolingbroke, Max Weber, Machavelli, Giovanni Sartori, Miroslav Novák a celá řada dalších. Miroslav Novák ve své publikaci „Systémy politických stran“ hovoří o specializovaných organizacích, které v moderních demokraciích ovládají život v politice a dělí je na dvě hlavní kategorie. První kategorií je politická strana, ta má za cíl podílet se na moci, získávat hlasy voličů a těchto výsledků využít k získání křesel v nejvyšších správních orgánech, ministerstev a celé státní správě. Druhou kategorií jsou nátlakové skupiny. Ty mají na rozdíl od politické strany za úkol vyvíjet nátlak na politiku, ale nemají zájem zaujmout jejich posty. (Srov. Novák, 1997, s. 19) Novou kategorií nátlakových skupin jsou nová politická hnutí. Nová hnutí oslovují voliče, kteří nenajdou politickou stranu, jejíž program by jim vyhovoval. Tato hnutí vznikla již v 19. století a nová hnutí se objevují zvlášť ve druhé polovině 20.

století. Jejimi členy jsou nejčastěji ochránci přírody, bojovníci proti rasismu, nebo studentská hnutí. Když pak dochází ke konkrétním úkolům v přestavbě společnosti, stávají se z nich většinou politické strany. (Srov. Novák, 1997, s. 20). Sartori považuje za významný mezník vzniku politických stran první rozšíření volebního práva. To bylo jen omezené a nevztahovalo se na všechny, ale jen na malou část obyvatel. Vznikají zde strany, nikoli systémy, ale tvoří již dílčí systém celého politického systému. Až po udělení občanských práv podstatné části obyvatel, objevuje se stranicko – systémová strukturace politické obce. (Srov. Sartori, 2005, s. 41) Aby mohla být skupina považována za politickou stranu, musí podle Jo Palombara a Miron Weinera splnit tyto podmínky: v první řadě organizační kontinuitu, organizační síť propojující místní, regionální a celostátní rovinu. Musí zde dále být vědomá snaha vůdců ovlivňovat výkon moci, získat a uchovat politické rozhodování sami, nebo v koalici na místní, nebo celostátní úrovni. Velkým a důležitým úkolem je získávání voličů a podpora občanů. (Srov. Kunc, Dvořáková, 1999, s. 152). Podle Maurice Duvergera a jeho studií, strany vznikly současně s parlamentem a všeobecným volebním právem. Původ stran rozlišuje na volební a parlamentní, mimoparlamentní a mimovolební. Parlamentní strany vznikají vytvořením skupin poslanců stejného zájmu a přesvědčení, mimoparlamentní skupiny jsou místní volební výbory, které zajišťují volební kampaň výsledkem jejich spolupráce, která je vedená shora, je politická strana volební a parlamentní. Některé strany vznikají bez voleb. Zde uvádí Duverger například odbory, průmyslové a obchodní instituce jako jsou banky, velké podniky, ale i sdružení intelektuálů, církve a náboženské sekty. (Srov. Novák, 1997, s. 25-26)

Politická hnutí

Jsou specifickou součástí politického systému. Vznikají tam, kde lidé mají shodné zájmy, které považují za důležité, uvědomují si je a snaží se je prosadit organizováním dobrovolného sdružování. K tomu dochází prakticky ve všech oblastech společnosti. Je to například ve sféře zájmů pracovních, sociálních, politických, kulturních, ale i náboženských a v mnoha dalších oblastech. (Srov. Adamová, Křížovský, 2004, s. 244)

Významné politické hnutí u nás v roce 1989 bylo Občanské fórum, které bylo protitotalitní a hlavním iniciátorem porevolučních změn. Občanské fórum se později rozpadlo a vznikla ODS, ODA a Občanské hnutí. Politická hnutí se snaží prosadit své zájmy bez účasti na moci a jsou nezastupitelnou součástí pluralitní demokracie. Tato politická hnutí, pokud jsou postavena před konkrétní úkol změny ve společnosti a její přestavby, se politizují a stávají se názorově vyhraněnými politickými stranami. (Srov. Novák, 1997, s. 20).

2. Klasifikace politických stran podle ideologického hlediska

2.1 Pravicové typy politických stran

2.1.1 Strany liberální

Počátkem 19. Století se slovo „liberalismus“ objevilo jako označení určitého politického stanoviska, ale již tři století nazpět liberalismus v mnohém odrážel historické události, jako rozvoj kapitalismu, v 17. století anglickou revoluci, tak i americkou a francouzskou revoluci v 18. století. Liberálové se stavěli proti absolutní moci monarchie. (Srov. Heywood, 2005, s. 41). Liberálové preferují zájmy jednotlivce a jeho práva před zájmy společnosti, bez zásahu státu. Zároveň zastávají názor, že právo nesmí být výsadou žádné společenské třídy, nebo skupiny. Propagují právní rovnost, což znamená rovnost před zákonem a rovnost politickou. Liberálové jsou proti rovnosti sociální, jsou zastánci spravedlivého odměňování podle schopností a pracovitosti jednotlivce. (Srov. Heywood, 2005, s. 49). „Liberalismus lze být také chápán jako odraz senzitivního moderního člověka, odtaheného od tradic, náboženství či zvyklostí a ponechaného v chaotickém světě, kde ho vede pouze jeho vlastní rozum.“ (Scruton, 1999, s. 69)

2.1.2 Strany konzervativní

„Slovo „konzervatismus“ k označení specifické politické ideologie bylo poprvé použito počátkem 19. století. Kolem roku 1820 se jím označovala opozice vůči principům v duchu revoluce 1789.“ (Heywood, 2005, s. 79) Revoluci doprovázely velmi rychlé ekonomicko – politické změny a to byla reakce na tuto situaci. Konzervativní ideologie se staví proti změnám, hájí tradice a zvyky, tvrdí, že tradice prověřené časem by měly být zachovány pro další pokolení, protože tím, že fungovaly, přetrvaly až do dnešní doby. (Srov. Heywood, 2005, s. 83). Konzervativci staví společenské zájmy výše než zájmy jednotlivce, jsou pragmatičtí. Preferují úlohu státu. Svě voliče mají hlavně mezi příslušníky střední třídy, mezi věřícími a venkovským obyvatelstvem a osobami lpícími na tradicích.

2.2 Strany levicové

Levicové strany staví své programy na ideálech solidarity, zaměřené hlavně na střední a nižší vrstvy obyvatel. Usilují hlavně o sociální spravedlnost, což znamená spravedlivé rozdělování bohatství ve společnosti. (Srov. Heywood, 2005, s. 141). „Rozdělování podle potřeb tudíž znamená, že je třeba z veřejných zdrojů zajišťovat sociální služby, dostupné bezplatně tam, kde je jich zapotřebí.“ (Heywood, 2005, s. 253).

2.2.1 Strany sociálně – demokratické

K hlavním rysům sociálně demokratických stran patří prosazování liberálně demokratických zásad. Usilují o společenské uspořádání, které zaručí občanská, politická a sociální práva všem občanům. Celospolečenské potřeby a odstranění sociální a hmotné bídy je prvořadým úkolem. (Srov. Žaloudek, 1996, s. 394). Kapitalismus je pro sociální demokraty způsob vytváření bohatství. „Socialismus se tudíž kvalitativně neliší od kapitalismu. Kapitalismus se přesto hodnotí jako morálně defektní, zejména pokud jde o způsob, jak se v něm rozděluje bohatství.“ (Heywood, 2005, s. 141). Nejsilnější levicovou stranou v České republice je dnes Česká strana sociálně demokratická. V současné době se sociální demokraté snaží

oslovit širší spektrum voličů, což se odráží v jejich programech a výběru osobností do vedení strany a výběru zástupců do státních orgánů ve volbách.

2.2.2 Strany komunistické

Jejich program vychází z teorie marxismu – leninismu. Na první místo staví úlohu státu, společné vlastnictví výrobních prostředků a ideu zrušení soukromého vlastnictví. (Srov. Žaloudek, 1999, s. 191) „Ústřední idea komunismu, svoboda, předpokládala nejen svobodu od útlaku a vykořisťování, ale také svobodu od nedostatku a právo rozdělit požitky plynoucí z vlastnictví rovným dílem, jde tedy o potvrzení práva na vlastnictví, které mělo být zrušeno.“ (Žaloudek, 1999, s. 191)

3. Stručná historie ČSSD do roku 1989

Česká strana sociálně demokratická vznikla pod tímto názvem v únoru 1993. Její historie však sahá až do roku 1874, kdy se zástupci českých dělnických spolků zúčastnili zakládání celorakouské sociálně demokratické strany. Sociálně – demokratická strana československá v Rakousku byla založena v roce 1878 a byla respektována nejen dělníky, ale i částí inteligence. V roce 1893 změnila název na Československou sociálně demokratickou stranu dělnickou a v parlamentních volbách v roce 1907 získala 38% hlasů, což znamenalo zisk 24 poslaneckých mandátů. Byl to velký úspěch. (Encyklopedie ČSSD: Historie ČSSD.[online]. [cit.2014-02-18]. Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>)

V novém Československu

Po vzniku samostatného státu se stala sociální demokracie druhou nejsilnější politickou stranou a měla v Národním Shromáždění 47 poslanců a ve vládě Karla Kramáře tři ministry. V roce 1920 získala již 74 míst ve sněmovně, což byl největší počet ze zúčastněných stran. Strana získala velkou podporu voličů, ale uvnitř strany probíhal politický rozkol po tom, co se osamostatnilo Moskvou podporované komunistické křídlo. Na podzim roku 1920 strana odložila plánovaný sjezd a vyloučila ze strany všechny organizace, které se hlásily ke Komunistické internacionále. Tito vyloučení členové založili na sjezdu v květnu 1921

Komunistickou stranu Československa. Prvním jejím předsedou se stal V. Šturc a místopředsedou B. Šmeral. (Srov. Žaloudek, 1999, s. 193) Tyto události měly za následek značné oslabení strany. Přes všechny problémy se mimo let 1926 – 1929 se sociální demokracie podílela na všech vládách tehdejšího Československa. (Srov. Žaloudek, 1999, s. 60). Oživení nastalo na XVI. Sjezdu strany v roce 1930. Tehdy stranu vedl A. Hampl. „Velkým úspěchem Hamplova vedení se stalo založení Československé sociálně demokratické internacionály na smíchovském sjezdu v lednu 1928. (Encyklopedie ČSSD: Historie ČSSD.[online]. [cit.2014-02-24]. Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>)

Sociální demokracie po „Mnichově“

Po „Mnichově“ byla strana rozpuštěna a část členů spoluzaložila Národní stranu práce. 12 členů z vedení strany z předválečných let nacisté uvěznila a 7 z nich zahynulo. Osm sociálně demokratických poslanců a tři senátory nacisté popravili. Během druhé světové války se řada bývalých členů sociální demokracie zapojila do odbojové činnosti, někteří emigrovali a byli členy československé exilové vlády v Londýně a ve Státní radě Československa. (Srov. Žaloudek, 1999, s. 60)

Nástup totality

Rok 1945 znamenal obnovení činnosti strany jako složky Národní fronty. Úzce spolupracovala s komunisty, jejím předsedou byl Zdeněk Fierlinger. V roce 1948 došlo k protiprávnímu ukončení činnosti strany. Byla sloučena s Komunistickou stranou Československa 27. června 1948. Do Komunistické strany vstoupila pouhá jedna třetina sociálních demokratů. (Srov. Malíř, Marek, 2004, s. 1171). Členové Sociální demokracie, kteří přešli do KSČ, byli pod neustálým dohledem jako podezřelí ze sociálně demokratického oportunistu a nebylo jim umožněno zastávat ve stranických organizacích významnější postavení, nezbylo tedy některým nic jiného než emigrovat. Za pomoci Labour Party utvořili v Londýně centrálu a ohlásili, že strana dále existuje. Nové vedení strany vyloučilo Z. Fierlingera, O. Johna, B. Laušmana, V. Erbana a další. Vedení strany se ujal Václav Majer, po něm Vilém Bernard a nakonec Karel Hrubý. (Srov. Kárník, Kyloušek, 2005, s. 51). Ani v domácím prostředí myšlenky sociální demokracie

nebyly zapomenuty. Důkazem byla vlna dělnických stávek v roce 1953, ale hlavně další politické procesy se sociálními demokraty v letech 1954 – 1955 v rámci komunistického boje s tzv. sociálním demokratismem. „Několik sociálních demokratů bylo v 50. letech popraveno, V. Dunder a prof. Z. Peško byli odsouzeni v procesu s Miladou Horákovou na patnáct a dvacet pět let vězení za pokus založit ilegální Československou nezávislou sociální demokracii. (Encyklopedie ČSSD: Historie ČSSD. [online]. [cit.2014-02-18]. Dostupné z: <http://www.historieccsd.cz/>)

Pražské jaro

Pražské jaro bylo novou nadějí. Bylo přirozené, že se ti, kteří zůstali v republice, z nichž se někteří vrátili z komunistického vězení, pokusí o znovuoživení strany. 23. května 1968 zahájil přípravný výbor vedený Z. Bechyněm vyjednávání s komunisty. Někteří bývalí členové strany byli skeptičtí, ale podporu získali od J. Seiferta, V. Havla, A. Masarykové a dalších osobností. Obavy, že založení strany by mohlo ohrozit „obrodný proces“ byly příčinou, že 26. Července byla činnost strany pozastavena a 2. září po okupaci 1968 ukončena. (Srov. Kárník, Kysloušek, 2005, s. 52). Opakovala se situace a někteří protagonisté pokusu o obnovu strany emigrovali a zapojili se do řad exilové sociální demokracie.

3.1 Vývoj ČSSD po listopadu 1989 do roku 1998

Listopadové události nabraly rychlý spád a tak i snaha o obnovení sociální demokracie. 19. Listopadu 1989 byl ustaven přípravný výbor, v jehož čele stál Slavomír Klaban. 24. a 25. března 1990 se konal v Praze Břevnově obnovovací sjezd. Předsedou byl zvolen Jiří Horák, který získal 59% hlasů delegátů sjezdu a jeho protikandidát Rudolf Battěk pouze 39% hlasů. Ten se po neúspěšné volbě se svými příznivci připojil k Občanskému fóru, kde založil Klub sociálních demokratů Občanského fóra. Strana tak byla rozštěpena, což se projevilo v parlamentních volbách v červnu 1990, kdy sociální demokracie, která byla v těchto volbách součástí koalice s názvem Sociální demokracie, získala pouhých 4,11% hlasů do České národní rady. Neuspěla ani ve volbách do Federálního shromáždění. Battěkův klub Sociální demokraté Občanského fóra, získal pět

mandátů. Z neúspěchu sociální demokracie v těchto volbách byl obviněn Rudolf Battěk a vyloučen ze strany. (Srov. Malíř, Marek a kol., 2004, s. 1464). V parlamentních volbách v roce 1992 získala ČSSD cca 7% hlasů do České národní rady a do obou komor Federálního shromáždění. Bylo to zklamání, očekávalo se 10% hlasů. Tento výsledek oslabil pozici předsedy strany Jiřího Horáka a zároveň přispěl k vytvoření několika skupin ve straně. Rakovnický proud vedený Jiřím Paroubkem a Pavlem Morávkem požadoval „rychlý posun strany do středu politického spektra, odmítal přijímání osob s komunistickou minulostí do strany. Proti němu se utvořil proud vedený Milošem Zemanem, který požadoval radikálnější politiku hlavně ve vztahu k vládě. Existoval ještě centristický proud vedený I. Fišerovou a P. Novákem. (Srov. Malíř, Marek a kol., 2004, s. 1469-1470). 26. a 28. února 1993 byl svolán do Hradce Králové XXVI. Sjezd strany, na kterém byl Miloš Zeman zvolen předsedou strany. Netrvalo dlouho a ČSSD se pod jeho vedením stala nejsilnější opoziční stranou. Strana obhajovala v rámci hospodářské transformace sociálně tržní ekonomiku, pluralitu forem vlastnictví a „sociální partnerství“ zaměstnanců a zaměstnavatelů. Zaujala kritický postoj vůči pravici, ale zásadně odmítala jakoukoli spolupráci s radikální levicí, kterou reprezentovala KSČM. (Encyklopedie ČSSD: Historie ČSSD.[online]. [cit.2014-02-18]. Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>). V parlamentních volbách v roce 1996 se sociální demokracie stala druhou nejsilnější stranou, získala 26,4% hlasů a 61 mandátů. Miloš Zeman byl zvolen do čela Poslanecké sněmovny. (Srov. Žaloudek, 1999, s. 56)

4. Česká strana sociálně demokratická v letech 1998 – 2006

4.1 Předčasné volby 1998

V úvodu této části je třeba zmínit, co předcházelo těmto předčasným volbám. Volby v roce 1996 vyhrála ODS. Získal pouze o 3% více hlasů před druhou sociální demokracií. ODS získala 29,66% hlasů od voličů. Pro ODS to bylo zklamání, ale i problém, protože pravice, to znamená koalice ODS, KDU-ČSL a

ODA, která sestavila vládu, měla pouhých 99 mandátů. Byla to tedy vláda menšinová. Díky Tomáši Teplíkovi a Jozefu Wagnerovi, kteří opustili ČSSD a hlasovali s ODS, vznikla vláda většinová. Situace uvnitř ODS byla napjatá. Většina toho, co bylo v ekonomice špatně, se nijak nezlepšilo a „Klausova koalice dělá jen málo pro to, aby dala věci do pořádku“, napsal britský list Economist. Josef Lux a Josef Zieleniec zase kritizovali Klause za zatajení negativní kritiky ze strany Mezinárodního měnového fondu o ekonomice v České republice. 23. října svolal Josef Zieleniec mimořádnou tiskovou konferenci do sídla ministerstva zahraničních věcí a oznámil, že abdikuje na všechny funkce, které dosud vykonával. Jako důvod uvedl ztrátu možností ovlivňovat chod strany a tudíž nemůže již za nic nést odpovědnost. Když na veřejnost pronikly zprávy, že za údajnými sponzory strany Lajoše Bácsa a Radjiva Sinhy stojí bývalý tenista Milan Šrejbr, který měl dát ODS sedm miliónu korun za privatizaci Třineckých železáren, a že ve Švýcarsku údajně existuje tajné konto, ze kterého jsou hrazeny veškeré výdaje strany, situace se stala neudržitelnou. (Srov. Tabery, 2006, s. 21). Miloš Zeman říká, že nechce zlehčovat skandály tohoto typu, „ale že nebyly podstatou vládní krize na podzim 1997, (...) podstatou byl začínající ekonomický úpadek projevující se poklesem výkonu hospodářství a snižování životní úrovně.“ (Zeman, 2005, s. 164). Na základě těchto skutečností Ivan Pilip a Jan Ruml vyzvali na tiskové konferenci Václava Klause k odstoupení. Klaus byl mimo republiku na státní návštěvě, což za těchto okolností bylo zvláštní. Výzva těchto dvou politiků byla nazývána jako „sarajevský atentát.“ Po prohlášení Pilipa a Rumla odešli z vlády ministři koaličních stran, KDU-ČSL a ODA. 30. Listopadu oznámil Václav Klaus, že abdikuje na funkci předsedy vlády a jeho vláda končí. 17. Ledna 1998 Jan Ruml, Ivan Pilip s několika dalšími bývalými členy ODS založili novou stranu „Unii svobody“. (Srov. Tabery, 2006, s. 22)

Povolební vyjednávání

Předčasné volby v červnu 1998 byly pro sociální demokracii úspěšné. Od svých voličů získala 32,3% hlasů, což znamenalo 74 mandátů a stala se nejsilnější stranou v parlamentu. ODS získala 27,74% hlasů. Miloš Zeman, předseda vítězné strany byl pověřen prezidentem republiky Václavem Havlem sestavením vlády.

(Srov. Tabery, 2006, s. 34) Jednání o vládě byla velmi složitá. Miloš Zeman oslovil představitele KDU-ČSL a Unie svobody a učinil jim velkorysou nabídku a to, polovinu křesel ve vládě. Jan Ruml odmítl, KDU-ČSL byla ochotna nabídku přijmout, ale vše ztroskotalo na odmítnutí Unie svobody. Josef Lux, předseda KDU-ČSL k tomu řekl: „Nás mrzí, že Unie svobody neuměla překročit ideologické bariéry, kterými se obstavěla. Jsem přesvědčen, že velká koalice Sociálních demokratů. Unie svobody a Křesťanských demokratů by uměla vytvořit stabilní vládu.“ (Tabery, 2006, s. 35). K velkému překvapení celé veřejnosti došlo deset dnů po volbách. Václav Klaus učinil Miloši Zemanovi nabídku a to podporu ODS menšinové vládě ČSSD. Tento krok překvapil i prezidenta Václava Havla, apeloval na Miloše Zemana, aby se neukvapoval a nechal čas ostatním stranám ke zvážení daných nabídek. Zeman tedy ještě jednou oslovil Unii svobody, dostala se mu stejně záporná odpověď s tím, že Unie svobody by šla do vlády pouze s ODS. Na program přišlo jednání o návrhu Václava Klause. Miloš Zeman v rozhovoru s publicistkou Zojou Franklovou v knize „Bludné cesty sociální demokracie“ na dotaz, zda byla smlouva hotova před volbami, říká: „Normální politik si musí nachystat více variant a jednou z nich byla právě „opoziční smlouva. Měl jsem ji připravenou již před volbami (...), ale jednat jsem o ni začal až po volbách, protože napřed musíte vědět, jaké karty máte v ruce.“ (Kárník, Kyloušek, 2005, s. 80). Jednání mezi ODS a ČSSD probíhala velmi intenzivně a 9. července byla v Poslanecké sněmovně podepsána „Smlouva o vytvoření stabilního politického prostředí v České republice“, která je více známa pod názvem „opoziční smlouva.“ „Tato dohoda přinesla do Česka něco naprosto nečekaného a ve světě nevyzkoušeného – vládu kabinetu, který nemusí parlamentu skládat všechny účty.“ (Tabery, 2006, s. 9). Tento politický vývoj byl pro unionisty a lidovce považován za protiústavní. K tomuto problému se konala schůzka s prezidentem Václavem Havlem na Pražském hradě. Nebylo však shledáno nic, co by bylo v rozporu s ústavou. Zatímco unionisté a lidovci byli rozčarováni, komunisté si byli jisti, že touto situací se mění jejich pozice ve sněmovně, že budoucí vláda za této situace bude potřebovat jejich podporu. Zeman se s Grebeníčkem sešel a ten potvrdil, že se dohodli, že ČSSD jim předloží co nejdříve dokumenty programového prohlášení vlády k prostudování a že se sejdou k pracovnímu jednání. (Srov. Tabery, 2006, s.

39). Zemanova vláda požádala sněmovnu o důvěru 19. srpna 1998. Poslanci za ODS odešli při hlasování ze sálu a vláda důvěru získala. Václav Havel byl zklamán. Jeho představa bylo sestavení stabilní koaliční vlády, ČSSD a uskupení menších politických stran, ale ne ODS. K tomuto problému řekl: „Cítím jako svou povinnost vyjádřit už teď obavy, jež mám z veskrze nestandardního řešení, kterým je smlouva levicové strany po léta bojující proti vládě údajných pravicových tunelářů, s pravicovou stranou vyhlášující mobilizaci proti levici, která údajně usiluje o návrat k socialismu.“ (Tabery, 2006, s. 38)

Opoziční smlouva – její nejdůležitější ustanovení

- I. Výše jmenované strany se zavazují, že budou respektovat právo té z těchto stran, která zvítězila ve volbách, sestavit vládu České republiky a vyjádří tento respekt neúčastí poslanců druhé strany při hlasování o důvěře vládě.
- II. Výše jmenované strany se zavazují, že budou respektovat právo opoziční strany obsadit místa předsedů obou komor parlamentu České republiky a vyjádří respektování tohoto práva hlasováním pro kandidáty navržené opoziční stranou.
- III. Výše jmenované strany se zavazují, že budou respektovat právo opoziční strany zastávat místa vedoucích kontrolních orgánů (Komise pro kontrolu BIS, Komise pro kontrolu vojenského obranného zpravodajství), předsedy rozpočtového výboru poslanecké sněmovny a prezidenta NKÚ, a to buď přímo, nebo opoziční stranou nominovaného nestraníka.
- IV. Výše jmenované strany se zavazují, že v průběhu volebního období Poslanecké sněmovny žádná z nich nevyvolá hlasování o nedůvěře vládě ani nevyužijí ústavních možností vedoucích k rozpuštění Poslanecké sněmovny, a budou-li takové návrhy předloženy jiným politickým subjektem, nepodpoří je hlasováním. V případě hlasování o jednotlivých zákonech (včetně rozpočtu) nejsou výše jmenované strany nijak vázány. (Tabery, 2006, s. 292)

Složení vlády České republiky

Ing. Miloš Zeman – předseda vlády

Egon T. Lánský – místopředseda vlády

doc. ing. Pavel Mertlík – místopředseda vlády, pověřen řízením min. financí

JUDr. Pavel Rychetský – místopředseda vlády

PhDr. Vladimír Špidla – místopředseda vlády pověřený řízením min. práce a sociálních věcí

Jaroslav Bašta – ministr bez portfeje

prof. ing. Jaromír Císař CSc. – ministr pro místní rozvoj

MUDr. Ivan David – ministr zdravotnictví

Pavel Dostál – ministr kultury

Ing. Jan Fencel – ministr zemědělství

doc. ing. Miroslav Grégr – ministr průmyslu a obchodu

PhDr. Václav Grulich – ministr vnitra

Jan Kavan – Ministr zahraničí

RNDr. Miloš Kužvart – ministr životního prostředí

JUDr. Otakar Motejl – ministr spravedlnosti

doc. Ing. Antonín Peltrám CSc. – ministr dopravy a spojů

RNDr. Vladimír Vetchý CSc. – ministr obrany

Mgr. Eduard Zeman – ministr školství, mládeže a tělovýchovy (Žaloudek, 1999, s. 535)

Mimo JUDr. Otakara Motejla, který byl bezpartijní, byli všichni ministři členy ČSSD.

4.2 Volební program ČSSD 1998

Volební program České strany sociálně demokratické byl vydán pod názvem „Společně s vámi pro lepší budoucnost.“ Z tohoto programu jsem vybral část pod názvem „Demokratický právní stát“ a to z toho důvodu, že se zajímám o oblast lidských práv a jejich dodržování a o práva menšin a soužití majoritní části společnosti s těmito komunitami. Dále jsem si vybral část s názvem „Sociální politika“, která zahrnuje oblast školství, kde pracuji jako učitel dějepisu a tělesné výchovy. Dále se tato část zaměřuje na kulturu a kulturní dědictví národa a podporu sportu.

Demokratický právní stát

Tato kapitola volebního programu ČSSD je zaměřena na dodržování ustanovení Listiny základních práv a svobod, především kapitoly týkající se solidarity se slabšími a bezbrannými lidmi. V případě absence některého zákona týkajícího se této problematiky ČSSD plánovala předložit parlamentu svůj návrh. ČSSD považuje jako aktuální úkol řešení ekonomické kriminality, jako je praní špinavých peněz, daňové úniky, korupce všeho druhu a tunelování státních podniků a bank. Vynaloží veškeré úsilí na vzdělanost Romů a upraví systém sociálních dávek tak, aby ke zvyšování kvalifikace a zájmu o práci měli motivaci.

Co se týče ústavních kroků, předloží sociální demokraté tyto návrhy:

1. Návrh ústavního zákona o referendu, aby se občan mohl podílet na rozhodování o otázkách vnitřní a zahraniční politiky.
2. Zřídit institut veřejného ochránce lidských práv a svobod po vzoru většiny států Evropské unie.
3. „ČSSD se zasadí o zřízení Nejvyššího správního soudu a reformu správního soudnictví tak, aby bylo obecně dostupné.“(Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 1998 [online]. [cit.2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>). Sociální demokracie bude dávat přednost novým zákonům před neustálými novelizacemi těch starých. Zasadí se o

prověření privatizačních afér, tunelování bank a jiných společností a potrestání viníků této trestné činnosti. Bude dbát nad veřejnou privatizací majetku se státní účastí, aby nebyly poškozovány zájmy státu, ani občanů. Bude prosazovat právní úpravu v oblasti přirozených monopolů (vodovody, energie, teplo) tak, aby bylo možno regulovat jejich zisky tak, aby byly přiměřené. Zřídí finanční policii na potírání hospodářské kriminality a finanční prokuraturu, která bude chránit majetkové zájmy státu. V oblasti lidských práv bude navrženo zřízení Národní rady pro jejich ochranu. Tato rada by měla být sestavena ze známých osobností.

4. ČSSD bude dbát na důsledné dodržování povinností vyplývajících z Rámcové úmluvy o ochraně národnostních menšin žijících v České republice, zvláště pak otázky „soužití majoritní části společnosti s romskou menšinou.“ (Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 1998 [online]. [cit.2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>)

Sociální politika

Sociální demokracie vnímá sociální politiku jako veřejnou službu, která má vytvářet podmínky pro důstojný život občanů. Dává si za úkol vytvářet rovné životní šance zvláště pro mladé lidi a to na principu solidarity občanů, kteří žijí v dobrých podmínkách a těmi, kteří takových podmínek nemohou dosáhnout. Bude dbát práv občanů na zajištění stáří, na pomoc v nemoci a mateřství a při výchově dětí. Spolu s odbory vytvoří sociální koncepci státu, omezí byrokracii a budou dbát na to, aby vynaložené prostředky do sociální sféry byly využívány ve prospěch občanů, proto zřídí Sociální pojišťovnu, která zajistí průhledné hospodaření s prostředky vybranými na pojistném. Sociální demokraté prosadí znovuzavedení vyplácení dětských přídavků všem rodinám s dětmi. Pro řešení nezaměstnanosti chápou sociální demokraté právo na práci, jako právo mezinárodně uznávané. Zřízení regionálních tripartitních rad při úřadech práce, považují za pomoc v řešení nezaměstnanosti. Zároveň chtějí zabránit, aby prostředky vybrané na pojistném byly použity k jiným účelům. Zaměstnávání osob s omezenou pracovní schopností bude určeno zákonem. ČSSD se zasadí o

zlepšování starobních a invalidních důchodů, s ohledem na potřeby starých lidí. Zajistí možnost odchodu do předčasného důchodu při zdravotních potížích. „Sociální politika musí přestat být považována za společenskou zátěž, která je financována na účet rozvoje státu.“ (Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 1998 [online]. [cit.2014-03-08]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>). ČSSD bude dělat vše pro to, aby ženy měly na trhu práce stejné příležitosti a podmínky jako muži. Za varovný signál považují stále se snižující porodnost a zvýšenou kriminalitu dětí. Stát by se měl podílet na zdravém populačním vývoji. Strana chce pomocí zřizování jeslí, mateřských školek, školních jídelen a dalších služeb, pomoci mladým rodinám s malými dětmi. Za největší problém považuje současnou bytovou krizi. (Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 1998 [online]. [cit.2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>). Ve zdravotnictví se musí snížit náklady na provoz tak, aby se to nedotklo pacientů. Sociální demokracie je přesvědčena, že zde jsou velké rezervy, musí být „dávána přednost rozpočtovému financování s kontrolou kvality poskytované péče před výkonovým systémem se snahou regulovat dostupnost péče poplatky a dalšími omezujícími opatřeními.“ (Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 1998 [online]. [cit.2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>). Strana bude pozorně sledovat oblast lékové politiky, zaváděním moderních informačních technologií s tím, že budou chráněna osobní data pacientů. Co se týče bydlení, musí se stát snažit zajistit dostupné bydlení pro všechny občany a musí být snahou ČSSD toto ošetřit právní úpravou tak, jak je to běžné v zemích Evropské unie. Bytová výstavba se nachází v krizi a je tudíž na prvním místě nutné zvýšit investice do bydlení ve výši 1,5 – 2% HDP podporou jak soukromých, státních, ale i družstevních bytů. ČSSD předloží návrh zákona na zřízení fondu rozvoje bydlení. Z těchto fondů by bylo možné podporovat velké množství programů. V oblasti životního prostředí prosadí aspekty ekologie do oblasti dopravy a energetiky, ale i do oblasti surovinové. Sociální demokracie bude důsledně prosazovat veškeré předpisy týkající se ochrany životního prostředí

přijatých v letech 1990 – 1992. Bude se snažit obnovit vyhlášení chráněných území, která v minulých letech stagnovala. Bude podporovat „rozvoj turistiky, šetrnost k přírodě, či ekologickému zemědělství nebo průmyslu, zpracování dřeva, které budou přinášet potřebnou hospodářskou aktivitu a pracovní příležitosti.“ (Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 1998 [online]. [cit.2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>). V oblasti technologií šetrným k životnímu prostředí bude sociální demokracie podnikům za daných podmínek poskytovat výhodné úvěry. Nad ochranou životního prostředí musí být kvalifikovaný dohled odborníků, bez korupce a přebujelé mašinérie. Za svou jednu z nejvýznamnějších priorit považuje ČSSD školství a vzdělávání za bohatství společnosti. Stá se musí postarat o rovnost v přístupu ke vzdělání všem občanům České republiky a to „takovou úrovní vzdělání a kvalifikaci, aby při vstupu naší republiky do Evropské unie vyhověli obecně platným podmínkám pro pracovní a společenské uplatnění v celé Evropské unii.“ (Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 1998 [online]. [cit.2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>). Cílem ČSSD bude též zvýšení ohodnocení práce učitelů. Školné považuje za určitou překážku v přístupu ke vzdělání. Proti zavedení plateb nákladů za prodloužení studií či opravných zkoušek nemá námitek. Dalším cílem v této oblasti je nejpozději v roce 2001 zvyšování podílu školské kapitoly státního rozpočtu šestiprocentní podíl HDP, což je evropský průměr. ČSSD bude usilovat o nárůst úrovně všech škol včetně vysokých, aby v roce 2005 bylo dosaženo úrovně Evropské unie. Dále bude každoročně prosazovat nárůst platů učitelů a snažit se o rozvoj učňovského školství, aby mohly být pokryty potřeby na trhu práce. Co se týče přístupu k využívání volného času dětí, podpoří ČSSD zájmové činnosti ve školách. To považuje za účinnou prevenci před nežádoucími sociálními vlivy. V oblasti vědy bude sociální demokracie respektovat její nezávislost. Bude klást vědě společenskou objednávku bez politické orientace a nároky na odvětví, která budou mít vliv na export, na obory, které budou mít vliv na dlouhodobý hospodářský vývoj, ale i na takové vědy, které se budou zasazovat o „šíření vědeckotechnických informací do všech sfér národního hospodářství.“ (Česká

strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 1998 [online]. [cit.2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>). Podporovat chce ČSSD spolupráci vysokých škol a akademií věd České republiky pro tuto spolupráci zajistit co nejvíce grantových projektů. To by měly zajišťovat grantové agentury a je důležitá hlavně průhlednost jejich činnosti. Ve vědě a výzkumu je třeba zajistit zlepšení financování včetně lepšího finančního zajištění jejich pracovníků a tím zabránit odchodu odborníků do jiných oblastí, nebo ciziny. Důležitou částí programu ČSSD je kultura. Je potřeba udělat vše pro její rozvoj ve všech oblastech. Na kulturu v České republice je vydáváno 0,7% prostředků ze státního rozpočtu, oproti vyspělým státům, které vydávají celé 1%. Naší snahou bude, aby kultura postupně prošla „od systému přerozdělování na přímé financování prostřednictvím veřejnoprávních fondů tak, jak je to obvyklé v zemích EU.“ (Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 1998 [online]. [cit.2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>) Je také třeba znovu vybudovat grantový systém. Dalším důležitým úkolem v oblasti kultury je navrzení nového zákona o ochraně kulturních památek a tak zabránit jejich chátrání a trvalého rozkrádání. Řešit ČSSD musí i péči o kulturní dědictví a rozvoj umělecké tvorby a nově oživit státní fond kultury, který musí být složen z nestranných odborníků z oblasti umělecké tvorby a ekonomů. I zde je zapotřebí oživit grantovou politiku. ČSSD bude řešit problematiku medií, novelu zákona o autorských právech, v souladu s legislativou Evropské unie. Ta se bude týkat i projektu „Televize bez hranic.“ Přípravovaný zákon bude ochranou tam, „kde by bylo propagováno násilí, pornografií, drogy a podobné negativní jevy.“ (Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 1998 [online]. [cit.2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>). Strana bude podporovat místní kulturu všech sociálních skupin, zaměří se na kulturní prostředí dětí a mládeže a péči o talentované umělce a jejich rozvíjení. Zde by mělo dojít ke spolupráci s odborníky ze školství. Ve vztahu a spolupráci s církvemi pečovat o památky, financování by mělo být z veřejných zdrojů, které by zde měly za tímto účelem zřízeny. Sport a tělesnou výchovu považuje ČSSD za

velmi významný resort. Sport bude podporovat jako účelné využití volného času, zvláště mládeže. Reprezentaci sportovců České republiky chápe jako propagaci státu. ČSSD udělá vše pro to, aby Česká republika co nejdříve přistoupila k evropské chartě sportu. Bude finančně podporovat provozování tělovýchovných sportovních zařízení. „výtěžek podniku Sazka a.s. zůstane i nadále v plném rozsahu určen pro veřejně prospěšné účely v oblasti tělesné výchovy a sportu.“ (Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 1998 [online]. [cit.2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>) Bude zřízen propojený systém podpory sportu a tělesné výchovy, který bude zabezpečovat funkci státu v této oblasti.

4.3 Činnost vlády po volbách 1998

Nová vláda jako jeden z prvních úkolů řešila sestavení plánu boje proti korupci, čímž navázala na předvolební heslo „Akce čisté ruce.“ Praxe však ukázala něco jiného. Veřejné zakázky nebyly zadávány podle zákona a jím stanovených pravidel. Situace došla tak daleko, že i Evropská komise vyzvala českou vládu k dodržování a přijímání zákonů k této problematice. (Srov. Tabery, 2006, s. 97-98). Transparency International, která vypracovala žebříček korupce, uvedla, že Česká republika „z 25. místa v roce 1996 klesla na 47. Místo z 91 sledovaných v roce 2001.“ (Tabery, 2006, s. 9). Tento stav byl přičítán i opoziční smlouvě. Mezi dvěma stranami zainteresovanými na této smlouvě panovala jakási dohoda „podle níž dvě hlavní politické strany zachovávaly vzájemnou diskrétnost o případném podezření korupce ve vlastních řadách a nedostávalo se politického konsenzu v otázce vytvoření efektivní protikorupční politiky.“ (Tabery, 2006, s. 99). Ještě předtím, než vláda získala důvěru ve sněmovně, uzavřela ČSSD a ODS 5. srpna tajné usnesení pod číslem 513, ve kterém se jednalo o obsazování vysokých funkcí ve státních podnicích, a Bezpečnostní informační služba měla tyto posty prověřit. Vláda aniž by čekala na výsledky těchto šetření, obsazovala tyto funkce svými lidmi. Akce čisté ruce tak prakticky skončila. Pro boj s korupcí byla ještě zřízena Koordinační a analytická skupina pod vedením ministra bez portfeje Jaroslava Bašty, která měla být jakousi politickou policií, ale v květnu

roku 2000 byla zrušena. (Srov. Tabery, 2006, s. 40-41). Velkým zklamáním pro ČSSD, ale i pro ODS byly komunální volby a doplňující volby do senátu v listopadu 1998. V senátních volbách získala ČSSD pouze tři mandáty. (Srov. Malíř, Marek a kol., 2004, s. 1475). Úspěch v těchto volbách slavila čtyřkoalice, lidovci, ODA, Unie svobody a DEU, kteří získali celkem třináct křesel v senátu. Na ústavní většinu jim chyběl jeden hlas. (Srov. Tabery, 2006, s.46)

4.3.1 Aféry

Vláda Miloše Zemana se v letech 1998 – 2002 musela vyrovnat i s několika aférami. Jednou z největších bylo obvinění Ivo Svobody jeho poradkyně Barbory Snopkové ze zpronevěry ve zkrachovalé Libertě. Svoboda byl zproštěn funkce ministra a odsouzen. Odsouzena byla i Barbora Snopková. Další aférou bylo zjištění, že Egon Lánský v polovině 90. Let protizákonně založil v zahraničí devizové konto, což ho stálo odchod z funkce místopředsedy vlády. Nemałym skandálem bylo zapůjčení benzinových karet firmou Chemopetrol pro ČSSD. Nebyly zaneseny do účetnictví ani zdaněny. Jednalo se o vysoké částky. Do této aféry byli zapleteni Stanislav Gross, Václav Grulich, Petra Buzková a Karel Machovec. Ten se po odhalení této aféra vzdal funkce ve výkonném výboru strany. (Srov. Malíř, Marek a kol., 2004, s. 1477)

Vstup České republiky do NATO

Po revoluci v roce 1989 bylo mnoho představitelů politického života přesvědčeno, že s koncem Varšavské smlouvy by mělo skončit i NATO. Sám Václav Havel prohlásil: „Domnívám se, že součástí politiky přátelské spolupráce bude odmítnutí obou vojenských paktů, NATO i Varšavské smlouvy.“ (Tabery, 2006, s. 151). Již na zasedání poslanecké sněmovny v únoru 1998 podpořil Miloš Zeman vstup do NATO s tím, že je třeba k této záležitosti uspořádat referendum po volbách. 15. dubna při hlasování v poslanecké sněmovně se pro vstup do NATO vyjádřilo 154 poslanců. 12. března 1999 ministr zahraničí Jan Kavan podepsal ve Spojených státech přístupové protokoly k Severoatlantické alianci. (Srov. Tabery, 2006, s. 151-154)

4.3.2 Občanské iniciativy

Kritickou reakcí na opoziční smlouvu byl vznik několika občanských iniciativ. 23. března 1999 se měla veřejnost možnost seznámit s první občanskou iniciativou, která vznikla z popudu guvernéra České národní banky Josefa Tošovského, pod názvem „Dřevíčská výzva.“ Jejimi signatáři byli členové ČNB, ale i představitel automobilky Škoda V. Kulhánek a další významní ekonomové. Tato výzva měla upozornit vládu a veřejnost na potřebné ekonomické reformy. Píše se zde, „že nastává moment, kdy se určí, zda z České republiky stane rychle rostoucí ekonomika přibližující se úrovni EU, nebo zda se zařadíme mezi zaostávající ekonomiky.“ (Srov. Tabery, 2006, s. 184-187). Další občanskou iniciativou byl v červenci 1999 „Impuls 99“, u jehož vzniku stáli Tomáš Halík a Jiří Pehe. Tato výzva chtěla upozornit vládu na špatný stav hospodářství v České republice, měla být apelem na vládu a politiky, aby se touto situací začali zabývat. Bylo to vyjádření nespokojenosti se stavem politiky v republice a požadavek na rozvoj občanské společnosti. K této výzvě se připojilo mnoho významných osobností i běžných občanů. (Srov. Cabada, Šanc, 2005, s. 137). Výzva vzbudila velký ohlas u veřejnosti i v médiích. Bylo to potvrzením nespokojenosti ve společnosti. V listopadu téhož roku vznikla výzva „Děkujeme, odejděte“, která dávala najevo nesouhlas s politikou Klause a Zemana a vyzývala je k odstoupení. Václav Klaus odmítl s tím, „že tyto výkřiky nemají politickou váhu“ a Zeman odstoupit odmítl. Průzkum veřejného mínění ukázal, že i polovina voličů ČSSD si odchod politiků přeje. (Srov. Tabery, 2006, s. 192-198). V dubnu 1999 se konal sjezd ČSSD, který potvrdil Miloše Zemana ve funkci předsedy strany, prvním místopředsedou byl zvolen Vladimír Špidla a místopředsedy Petra Buzková a Stanislav Gross. Do funkce místopředsedy pro řízení byl zvolen místo nominované Světlany Navarové Karel Kobes, což byl muž Stanislava Grosse, který se po roce 1989 stal šéfem Mladých sociálních demokratů, poté poslancem a šéfem zákonodárského klubu ČSSD. Miloš Zeman na tomto sjezdu ohlásil, že v roce 2001 již nebude kandidovat na post předsedy strany. (Srov. Tabery, 2006, s. 223-224)

Volební reforma

Otázka volební reformy vyvolávala spory ve straně mezi pravicovým proudem reprezentujícím mladší generaci, Buzková, Gross a další, kteří chtěli jen malé úpravy volebního systému a odmítali ustupovat požadavkům ODS. Skupina kolem Zemana souhlasila s radikálnějším řešením, tedy posilu většinového principu a tím zvýhodnění velkých stran. V té době narůstala nezaměstnanost, strana se nacházela v krizi. ČSSD souhlasila s projednáním volebního zákona až v roce 2000, proti byla ODS a od října 1999 do ledna 2000 dočasně nepodporovala vládu. Následovala dohoda, kdy ČSSD přistoupila na požadavky ODS ohledně volební reformy a ta souhlasila s oddálením této novely k 1. 1. 2002. Ústavní soud v roce 2001 převážnou část návrhu změn volebního zákona prohlásil za neústavní. (Srov. Malíř, Marek a kol., 2004, s. 1475-1476)

„Toleranční patent“

14. ledna 2000 byla podepsána doplňující smlouva mezi ČSSD a ODS, která měla posílit smluvní vztah mezi oběma stranami. Obsahovala celkem pět dohod, které se týkaly například státního rozpočtu pro rok 2000, nebo přípravy vstupu České republiky do EU a prohloubení spolupráce mezi oběma stranami. ČSSD se zde zavázala posílit většinové prvky ve volebním systému. Svůj nesouhlas s tímto dokumentem dala najevo Petra Buzková a rezignovala na post místopředsedkyně strany. (Srov. Tabery, 2006, s. 224). Stanislav Gross, který se začal přiklánět k zemanovskému křídlu ve straně, se stal v březnu ministrem vnitra a nahradil Václava Grulichy. (Srov. Malíř, Marek a kol., 2004, s. 1476). 9. dubna na zasedání ústředního výkonného výboru strany se Stanislav Gross stává místopředsedou strany. Mimo V. Grulichy odešli na žádost ODS z vlády ještě ministr pro místní rozvoj Jaromír Císař a ministr dopravy Antonín Peltrán. Vystřídání byli Petrem Lachnitem, Jaromírem Schlingem a Stanislavem Grossem. (Srov. Tabery, 2006, s. 225). Ve straně panovala v roce 2000 nedůvěra a napětí. Přispěla k tomu i zpráva v deníku Mladá fronta Dnes, která uvedla, že měla být zdiskreditována místopředsedkyně strany Petra Buzková jedním z poradců premiéra Zemana. Akce nesla název „Olovo“. Klidu do strany nepřinesly ani první krajské volby, v nich ČSSD získala pouhých 15% hlasů. (Srov. Malíř, Marek a kol., 2004, s. 1476)

Konsolidace bank

Ve svém volebním programu měla ČSSD mimo jiné: „Konsolidaci a stabilizaci bank, jakož i regulaci kapitálového trhu považujeme za prvořadý úkol a předpoklad obnovení důvěry obyvatelstva v českou bankovní soustavu.“ (Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 2002. [online]. [cit.2014-03-10]. Dostupné z:

http://www.cssd.cz/data/files/volebni_program_2002.pdf)

Vláda musela řešit naléhavě problém IPB a to nebyl jediný případ. O problému IPB se ve vládě vědělo již delší dobu. Nebylo tajemstvím, že tato banka plnila požadavky vlády Václava Klause a hlavně ODS. Dostávala od vlády lukrativní zakázky, často bez výběrového řízení, například zprávu restitučního fondu, což byl pro banku zisk 3% akcií z každé privatizované společnosti. (Srov. Tabery, 2006, s. 66). Ivan Pilip, tehdejší ministr financí deníku Právo řekl: „Prostřednictvím velkých bank můžeme výrazně ovlivňovat ekonomiku. Politická strana, která má vztahy na velké banky, může snáze realizovat svou hospodářskou politiku a z toho samozřejmě vyplývají i její mocenské pozice. (Tabery, 2006, s. 66). Koncem roku 1999 Česká národní banka provedla v IPB kontrolu finančních rezerv, chybělo 30 miliard korun k zabezpečení úvěrů a 28 miliard z pochybných půjček. Byly odhaleny převody financí na Kajmanské ostrovy a jiné peněžní ústavy mimo dosah banky. Banka spoléhala na pomoc od vlády. Ta se pokoušela dojednat podmínky s bankou Nomura, ale nabídka této banky nebyla pro stát přijatelná. Problémy IPB se dostaly na veřejnost a lidé začali své vklady vybírat. V noci z 15. na 16. června 2000 bylo svoláno okamžité zasedání vlády, za přítomnosti guvernéra České národní banky Josefa Tošovského, který žádal okamžité uvalení nucené zprávy na IPB. Česká národní banka po dlouhém jednání dostává souhlas k zakročení. Ministr financí dal příkaz k zablokování účtu IPB a za dohledu policie probíhá v bance zásah. Vláda rozhodla předat veškeré pohledávky IPB do ČSOB, která byla jediná schopná banku převzít. Tento zásah se nelíbil ODS a Ivan Pilip se domníval, že tím by se měla rozpadnout opoziční smlouva, protože ODS byla na IPB finančně závislá. Václav Klaus označil krok vlády za bankovní loupež za bílého dne za asistence státu. Opoziční smlouvu ODS a ČSSD nevyprávěla, Klaus naznačil, že její vypovězení by byla i prohra politická. Kabinet Miloše Zemana postupoval v dané situaci správně. (Srov. Tabery, 2006, s. 67-70).

V dubnu 2001 se konal sjezd ČSSD, na kterém měl Miloš Zeman rezignovat na předsedu strany. Na sjezdu panovala nervozita, protože pozici chtěli uhájít tzv. „Zemanovci“. Zvolen byl dosavadní místopředseda strany Vladimír Špidla, kterého vybral a doporučil Miloš Zeman. Ve volbě ho podpořilo 80% přítomných delegátů. Prvním místopředsedou se stal Stanislav Gross. Ve svém projevu se Vladimír Špidla netajil se svými krajně levicovými názory a prohlásil, že je třeba vnést do strany nový politický styl. Takový, který opustí zájmy jednotlivých hráčů a bude přemýšlet o problémech země. (Srov. Tabery, 2006, s. 227). Vladimír Špidla neměl vůbec lehkou pozici. Volební preference strany v té době klesly na 15% a tím vznikaly obavy, zda strana v nadcházejících volbách uspěje. Vladimír Špidla chtěl dovést Sociální demokracii k vítězství v nadcházejících volbách a netajil se tím, že v případě vítězství ČSSD bude vyjednávat o sestavení vlády se čtyřkoalicí (Ta se ještě před volbami rozpadla). (Srov. Čaloud, Foltýn a kol., 2006, s. 12-13). První polovina roku 2002 byla již přípravou na parlamentní volby. Přípravovala se volební kampaň, která měla hlavně ukázat, že strana se distancuje od spolupráce s Občanskou demokratickou stranou a Komunistickou stranou Čech a Moravy. To potvrdil i dopis Vladimíra Špidly Václavu Klausovi v dubnu, v němž vyvídal opoziční smlouvu ke dni voleb. Tímto postupem chtěl Vladimír Špidla upozornit na konec „zemanovské“ politiky v ČSSD. (Srov. Malíř, Marek, 2004, s. 1477). 9. června se v pořadu TV Nova „Sedmička“ setkali lídři nejsilnějších stran, Václav Klaus a Vladimír Špidla k besedě o svých programech v následujících volbách. Václav Klaus byl vstřícný a navrhoval velkou koalici, což Vladimír Špidla rezolutně odmítl. Celou diskusi ovládl Vladimír Špidla, zatímco Václav Klaus působil vyčerpaně. Tato debata byla velmi důležitá. Zapůsobila pozitivně na řadu nerozhodnutých voličů, na čí stranu se ve volbách přikloní. (Srov. Šaradín, 2002, s. 18). I když vláda ČSSD vládla právě s podporou ODS tak Václav Klaus prohlásil, že: „Zodpovědnost za poslední období měla ČSSD. Její vláda neobrátila zemi k prosperitě jak tvrdí, ale učinila pravý opak.“ (Šaradín, 2002, s. 19). Toto prohlášení nepřispělo nikterak k důvěryhodnosti ODS, zvláště když v Analýze volební kampaně ODS se píše: „Celkově je třeba konstatovat, že ČSSD vládla v období 1998 – 2002 z hlediska voličů více méně úspěšně.“ (Šaradín, 2002, s. 19)

Zhodnocení vlády ČSSD

„V letech 1998 – 2002 Česká strana sociálně demokratická potvrdila svoji akceptaci výsledků politické a ekonomické transformace 90. let. (Malíř, Marek, 2004, s. 1481). Podařilo se do České republiky přivést zahraniční investory, úspěšně probíhala pokračující privatizace a za hlavní úspěch považuje ČSSD, že se naše republika stala kandidátem na brzký vstup do Evropské unie. Podařilo se decentralizovat samosprávu zřízením samostatných krajů. V oblasti školství a sociálních věcí bylo plnění programu problematické, a co se týče „akce čisté ruce“ byly její výsledky mizivé. (Srov. Malíř, Marek, 2004, s. 1481)

4.4 Volby 2002

Volby, které se konaly v červnu 2002, potvrdily, že Česká strana sociálně demokratická je nejsilnější politickou stranou v České republice. Sociální demokraté získali 32,2% hlasů voličů a 70 mandátů v parlamentu. Jako druhá se umístila ODS se ziskem 24,47% a 58 mandátů, třetí byli komunisté se ziskem 18,51% hlasů voličů a 41 mandátů. Na čtvrtém místě koalice KDU – ČSL a US – DEU, ta získala 14, 27% hlasů a 31 mandátů. (Srov. Šaradín, 2002, s. 89). Volební výsledky ukázaly, že bez ČSSD nebude možné sestavit novou vládu. Pokud by bylo možné podle výsledků voleb sestavit většinové vlády, měly by následující podobu: ČSSD + koalice KDU – ČSL a US – DEU by získala 101 mandátů, ČSSD + ODS 128 mandátů a ČSSD + koalice + ODS by získala 159 mandátů. 16. června se konala schůzka u prezidenta republiky Václava Havla, které se zúčastnili: Vladimír Špidla, Václav Klaus, Cyril Svoboda, Hana Marvanová. Sestavením kabinetu pověřil prezident Vladimíra Špidlu. Ten 18. června zahájil jednání s lidovci a unionisty. (Srov. Šaradín, 2002, s. 117). Koaliční dohodu uzavřeli zástupci ČSSD, KDU – ČSL a US – DEU 9. července 2002. Nová vláda měla 17 ministrů a z toho ČSSD obsadila 11 křesel a koaliční partneři po 3 křeslech. Vláda měla 4 místopředsedy, 2 za ČSSD a po jednom z každé koaliční strany. (Srov. Cabada, Šanc, 2005, s. 144)

Ministři vlády za ČSSD

Vladimír Špidla – premiér, Pavel Rychetský – vicepremiér a ministr spravedlnosti, Stanislav Gross – vicepremiér a ministr vnitra, Bohuslav Sobotka – ministr financí,

Zdeněk Škromach – ministr práce a sociálních věcí, Jiří Rusnok – ministr průmyslu a obchodu, Jaroslav Tvrdík – ministr obrany, Petra Buzková – ministryně školství, Marie Součková, ministryně zdravotnictví, Jan Palas – ministr zemědělství a Pavel Dostál – ministr kultury. Česká strana sociálně demokratická tak obsadila všechna nejdůležitější ministerstva v nové vládě, mimo ministerstva zahraničí, které obsadil Cyril Svoboda (KDU-ČSL). 11. června se konala volba předsedy poslanecké sněmovny. Na tento post kandidovali za ČSSD Lubomír Zaorálek a za ODS Václav Klaus. Druhé kolo rozhodlo počtem 101 hlasů pro Lubomíra Zaorálka. Václav Klaus získal 74 hlasů. (Srov. Šaradín, 2002, s. 119). Premiér Špidla byl ten, kdo řekl, že „ve vedení sněmovny musí být zastoupeny všechny strany, takže poprvé od roku 1989 získal křeslo místopředsedy sněmovny komunist.“ (Tabery, 2006, s. 229). 12. července podal demisi své vlády Miloš Zeman do rukou prezidenta republiky Václava Havla, který zároveň jmenoval premiérem Vladimíra Špidlu. 7. srpna Poslanecká sněmovna schválila programové prohlášení nové vlády všemi 111 hlasy koaličních poslanců. Proti hlasovali poslanci za ODS a komunisté. (Srov. Šaradín, 2002, s. 119). Prohlášení vlády kladlo důraz hlavně na započítání politických jednání ke vstupu České republiky do Evropské unie, boj proti korupci, konsolidaci veřejných financí, nezvyšování zadluženosti země a v neposlední řadě rozvíjení sociálního státu. V nové sněmovně zasedali bývalí ministři Zemanovy vlády, např. Schling, Lachnit, Kužvart, E. Zeman, Kavan a k nim se přidali i Jičínský a Kopecký. Ti všichni byli pro menšinovou vládu a vytvořili tzv. levicovou platformu, která odmítala jakékoliv reformy. Vláda začala řešit i podezřelé zakázky, které byli zadávány bývalými ministry Zemanovy vlády, Schlinge, Lachnitem a Kavanem. (Srov. Tabery, 2006, s. 229). Po odchodu do důchodu si Miloš Zeman udržel značný vliv na ČSSD, často kritizoval politiku vlády a její představitele. To podpořilo jeho příznivce k vytvoření tzv. zemanovského křídla ve straně. Byli to lidé, kteří si přáli návrat Zemana do politiky a čela stran. (Srov. Cabada, Šanc, 2005, s. 175). V říjnu 2002 se konaly volby do Senátu. Pro ČSSD nebyly úspěšné. Celkem kandidáti sociální demokracie obhajovali 11 mandátů. Do druhého kola postoupilo 14 kandidátů a strana obhájila pouhých 7 senátních křesel. Ani v komunálních volbách na počátku listopadu 2002 nebyla ČSSD úspěšná. Získala 15,6% hlasů od

voličů, což bylo téměř o 10% méně než získala ODS. (Srov. Balík a kol., 2003, s. 56). Následující různé třenice ve straně byly zapříčiněny hlavně spory o kandidáta za ČSSD pro blížící se prezidentské volby. Byl to střet příznivců Miloše Zemana a příznivců Vladimíra Špidly. Vladimír Špidla při prezidentské volbě v únoru 2003 Miloše Zemana nepodpořil, preferoval vlastní kandidáty. Prezidentské volby tak pro ČSSD skončily fiaskem a prezidentem republiky byl zvolen Václav Klaus. Po těchto volbách se v ČSSD začala formovat dvě nová křídla, namísto bývalých vnitrostranických proudů. Ideologické, v čele s Vladimírem Špidlou a druhé pragmatické. Jejich existenci potvrdil sjezd strany v březnu 2003, kdy kandidoval Jiří Rusnok na předsedu strany proti Vladimíru Špidlovi. Vladimír Špidla zvítězil a Jiří Rusnok se po sjezdu stáhl z politiky. (Srov. Malíř, Marek, 2004, s. 1478)

4.5 Sjezd ČSSD v březnu 2003

Ve své úvodní zprávě na sjezdu Vladimír Špidla zhodnotil práci strany za poslední dva roky. Řekl, že ČSSD je stranou, která v tento okamžik nese velkou odpovědnost před občany a je rozhodující silou politického spektra republiky. Připomněl, že za osm měsíců trvání vlády udělala velký kus práce. Nejtěžším úkolem bylo zvládnutí katastrofálních povodní. Vláda přijala mnoho opatření k rekonstrukci postižených oblastí. Poukázal i na věci, které se nedařily. Je to na prvním místě práce s lidmi, kteří mají autoritu u veřejnosti a chtějí být nápomocni při prosazování záměrů ČSSD. V politické oblasti hovořil Vladimír Špidla o nejdůležitějších bodech. Je třeba úspěšně zvládnout referendum o vstupu do Evropské unie, dále evropské volby, kde nestačí se stát pouze členem, ale mít zde také vliv jako sociální demokraté České republiky. Dalším cílem velkého významu jsou kraje. Je třeba vynaložit veškeré úsilí do krajských voleb. V případě neúspěchu ztratíme politický vliv a význam. Hovořil o nezaměstnanosti, její souvislosti s národohospodářskou politikou jako celkem. Znamená to dobrou komunikaci mezi všemi zainteresovanými ministerstvy. Tento sjezd také přijal dlouhodobý program strany. Ještě před volbou Vladimír Špidla řekl: „Mám jeden jediný cíl: naplnit měrou vrchovatou to, čemu věřím a to je Sociální demokracie.“ (Protokol XXXI. sjezdu ČSSD, 2003, s. 9 – 104) Vladimíru Špidlu zvolilo 299 kandidátů sjezdu a získal 55% hlasů. Průběh roku 2003 a 2004 byl pro sociální

demokracii velmi těžký. Neshody uvnitř strany, jejíž část odmítala koaliční vládu. Sám Vladimír Špidla se spoléhal hlavně na podporu ze strany KDU – ČSL než na vlastní členy. To se změnilo volbou Miroslava Kalouska za předsedu KDU – ČSL. Jeho pravicové smýšlení bylo známé. Z vlády odešlo několik ministrů, z nichž Pavel Rychetský, ministr spravedlnosti byl zvolen členem Ústavního soudu. (Srov. Cabada, Šanc, 2005, s. 144). Dalším neúspěchem sociální demokracie byly volby do Evropského parlamentu v červnu 2004. ČSSD získala 8,78% hlasů a zvoleni byli pouze dva kandidáti z 24. Pro Vladimíra Špidlu to bylo značné oslabení jeho pozice ve funkcích strany. Skupina členů ČSSD kolem Stanislava Grosse požadovala okamžitý odchod Vladimíra Špidly z funkce premiéra. (Srov. Cabada, Šanc, 2005, s. 144 – 145). Na zasedání Ústředního výkonného výboru 26. června 2004 se hlasovalo o setrvání Vladimíra Špidly ve funkci předsedy strany. Tento návrh nezískal potřebné 3/5 hlasů. Když bylo hlasováno o další existenci koaliční vlády, získal Vladimír Špidla pouhých 103 ze 169. Bylo to vyslovení nedůvěry. Po tomto hlasování rezignoval jak na post premiéra, tak na post předsedy strany. Vladimír Špidla stál v čele vlády dva roky a tři roky byl předsedou ČSSD. Jeho vláda řešila mnoho krizí, dvojí hlasování o důvěře vládě. Tyto problémy dokázal premiér překonávat. Špidlovi se vyčítala špatná komunikace. Podařilo se mu prosadit reformu financí. Strana pod jeho vedením dovedla Českou republiku do Evropské unie. Vladimír Špidla se stal eurokomisařem za Českou republiku. Řada straníků se ale především domnívala, že Špidla je příliš slabý a neumí si zjednat pořádek. (Srov. Tabery, 2005, s. 232) „Ještě nikdy nebyl Stanislav Gross už na první pohled tak vylekaný jako v létě 2004, kdy na jednání Ústředního výkonného výboru sesadil Špidlu a uvědomil si, do jaké pozice se dostává.“ (Tabery, 2005, s. 232). Po rezignaci Vladimíra Špidla se stal úřadujícím předsedou strany Stanislav Gross a byl pověřen prezidentem republiky sestavením vlády. Mezi vládními koaličními partnery vládla nespokojenost, Stanislav Gross měl představy o vládě menšinové. Zde ale bylo nebezpečí, že by menšinová vláda byla závislá na podpoře ODS nebo komunistů. Gross jednal s ODS o vytvoření velké koalice, ale ODS spolupráci s ČSSD odmítla. Odmítla i toleranci vlády výměnou za některé posty v důležitých úřadech. Spolupráci komunistům ČSSD nenabídla. Po jednáních o nové vládě se nakonec Gross rozhodl ke spolupráci s KDU – ČSL a

později i s US – DEU. Vláda byla jmenována 4. srpna 2004, zůstala ve stejném složení, ČSSD získala ministerstvo pro místní rozvoj výměnou za ministerstvo spravedlnosti, které dostala US – DEU. 27. července 2004 byl Stanislav Gross prezidentem Václavem Klausem jmenován premiérem a koncem srpna získala vláda důvěru ve sněmovně. Ve svém prohlášení vláda neuvedla žádné nepopulární reformy a chtěla si tak zlepšit pozici u svých voličů. (Srov. Cabada, Šanc, 2005, s. 145)

4.5.1 Nová Grossova vláda

Stanislav Gross – premiér, Bohuslav Sobotka – ministr financí, Zdeněk Škromach – vicepremiér a ministr práce a sociálních věcí, Petra Buzková – ministryně školství, Pavel Dostál – ministr kultury, František Bublan – ministr vnitra, Martin Jahn – ministr průmyslu a obchodu, Jiří Paroubek – ministr pro místní rozvoj, Milada Emmerová – ministryně zdravotnictví, František Palas – ministr zemědělství. Program nové vlády neměl zásadní změny oproti minulému prohlášení Vladimíra Špidly. Jejimi hlavními body zůstala reforma financí tak, aby v roce 2006 nepřekračoval schodek 4% HDP. Neměly by se zvyšovat daně a rodiny s dětmi se měly dočkat společného zdanění manželů. Vláda měla vnitřní problémy. Neshody byly hlavně mezi Grossem a Miroslavem Kalouskem, předsedou KDU – ČSL hlavně v prosinci 2004 při hlasování o státním rozpočtu. ČSSD prosazovala menšinovou vládu i za cenu spolupráce s KSČM. Zdeněk Škromach oznámil, že bude na příštím sjezdu kandidovat na předsedu strany. (Srov. Cabada, Šanc, 2005, s. 146). V lednu 2005 vypukl skandál okolo financování bytu Stanislava Grosse, jehož cena byla tak vysoká, že si ho nemohl pořídit ze svého platu. Další odhalení přišlo, když týdeník Respekt odhalil podnikání Grossovy manželky, která ručila podnikatelce Libuši Barkové za úvěr. Barková byla stíhána pro trestný čin pojistného podvodu. Objevovaly se petice, veřejnost, koaliční partneři i opozice protestovali a Grosse vyzývali k odstoupení. Strana nejprve nechala Grosse ve svém čele, ale pod nátlakem koalice musel rezignovat na post premiéra. Bylo to zdiskreditování hlavně reformního křídla v čele ČSSD. Gross ještě před svým pádem uvažoval o vládnutí s komunisty. (Srov. Tabery, 2005, s. 232 -233). Nová vláda po odchodu Stanislava Grosse měla být

proevropská ve složení ČSSD, KDU - ČSL a US – DEU, tudíž prakticky beze změn. Uvažovalo se původně i o vládě úřednické. Odstupující premiér Gross měl podmínku, aby nová vláda byla sestavena bez stranických špiček. S tím nesouhlasila ani KDU – ČSL ani US – DEU. Tato složitá jednání o nové vládě vedl stále ještě Stanislav Gross, což bylo paradoxní. ČSSD dokonce navrhovala sestavení menšinového kabinetu. Proti tomuto záměru se postavil i prezident republiky Václav Klaus. KDU – ČSL vyřešila problém špiček stran ve vládě tím, že všichni tři její ministři, Šimonovský, Ambrozek a Svoboda, kteří byli ve funkcích místopředsedů strany, se těchto postů vzdali. (Srov. Cabada, Šanc, 2005, s. 148). Největším problémem bylo obsazení postu premiéra vlády. ČSSD neměla mnoho výrazných osobností. Mezi navrhovanými kandidáty přijatelnými na funkci premiéra byl i ministr pro místní rozvoj Jiří Paroubek. (Srov. Čaloud, Foltýn a kol., 2006, s. 14). 19. dubna 2005 došlo mezi koaličními partnery k dohodě o sestavení koaliční vlády, v jejímž čele jako premiér stanul Jiří Paroubek, který byl nejen ministrem pro místní rozvoj, ale i místopředsedou ČSSD. Vláda nezaznamenala oproti té minulé téměř žádné změny v jejím složení. Podporu získala jak u Ústředního výkonného výboru ČSSD, tak i u Poslaneckého klubu. Stanislav Gross 26. dubna 2005 složil do rukou prezidenta republiky Václava Klause demisi a ten zároveň jmenoval novou koaliční vládu Jiřího Paroubka. 13. května požádala nová vláda Poslaneckou sněmovnu o důvěru. Všech 101 koaličních poslanců hlasovalo ve prospěch vlády, poslanci za KSČM a ODS hlasovali proti. Vláda důvěru získala. (Srov. Cabada, Šanc, 2005, s. 148). Stanislav Gross vykonával ještě v té době funkci předsedy strany. Po všech negativěch, kterými za poslední období prošel, ztrácel vliv ve straně. Do popředí ve straně se dostával Jiří Paroubek. V září 2005 se Stanislav Gross vzdal funkce předsedy strany a oznámil, že odchází z vysoké politiky. Vláda vydala své programové prohlášení, ve kterém se tradičně zaměřila na zdravotnictví, kde se jednalo o hrazení poplatků, které ČSSD odmítala, snížení nezaměstnanosti, důchodovou reformu, školství a v neposlední řadě schválení Euroústavy.

4.6 Volební program ČSSD v roce 2006

Volební program ČSSD je proti předchozím programům obsáhlejší. Jeho součástí je kapitola „Deset závazků občanům České republiky“, která je jakýmsi souhrnem celého programu. V sociální oblasti, o kterou se zajímám, se proti roku 2002 znovu objevuje téma vyplácených podpor a jejich zneužívání. ČSSD zavede účinnou kontrolu, aby byli zvýhodněni ti, kteří mají zájem o zaměstnání, a nebylo tomu naopak. Široce se program zabývá rodinou s malými dětmi a jejich podporou. ČSSD navrhuje zvýšit porodné na první dítě na 60 tisíc korun, na druhé 90 tisíc korun a na třetí 120 tisíc korun. Tato podpora by byla vyplácena ve třech splátkách po dobu tří let. Dále navrhuje zvýšit rodičovský příspěvek tak, aby do roku 2010 přesáhl deset tisíc korun. ČSSD slibuje tak jako v předešlých programech větší síť školek a jeslí. Nově chce řešit otázku neúplných rodin s malými dětmi a slibuje udělat vše proto, aby prožívaly tyto rodiny stejně kvalitní život, jako ty úplné. Nově program navrhuje řešení otázky většího zapojení mužů do péče o děti, aby se vyrovnaly role muže a ženy v rodině. Další novinkou v programu je téma zajištění bezpečnosti obětí násilí v rodinách a mezi partnery a zabránění obchodu se ženami a dětmi. Důležitým bodem, který je nový, je rozvíjení a podporování a to zejména finančně, místně dostupné odlehčovací a asistenční služby pro seniory a to tam, kde vlastní rodina pečuje o nesoběstačného člena rodiny. Oproti minulým programům chce sociální demokracie rozvíjet individuální péči, která umožní zabránit dlouhodobému sociálnímu vyloučení, zejména tak zvané dědičné chudobě. Tou jsou ohroženy hlavně děti a mladí lidé ze sociálně slabých rodin. Dále chce strana všemi prostředky omezovat příčiny vzniku bezdomovectví a jeho negativních důsledků. Tak jako v programu roku 1998 se zde znovu objevuje otázka integrace Romů a rodin přistěhovalců, kterých u nás žije asi čtvrt miliónu, do české společnosti. ČSSD prosazuje zachování bezplatného zdravotnictví a nesouhlasí s návrhy ODS, KDU-ČSL a Strany zelených na zavedení plateb v hotovosti u lékařů. ČSSD připraví podmínky pro navýšení finančních prostředků do zdravotnictví na úroveň obvyklou v zemích Evropské unie. Program se obšírně zabývá potřebami občanů v oblasti bydlení, aby bylo dostupné pro všechny. Sociální demokracie bude usilovat o přijetí zákona o neziskových bytových

společnostech tak, aby byla zajištěna větší dostupnost nájemních bytů. Dále chce zachovat 5% DPH na stavební práce a služby s tím spojené, pro rekonstrukce bytů. Co se týče pomoci sociálně slabým rodinám, navrhne ČSSD znění zákona o sociálním bydlení a jeho podporu ze strany Státního fondu rozvoje bydlení. V programu se hovoří o podpoře družstevní výstavby bytů tak, jak je tomu v zemích Evropské unie. V této souvislosti bude ČSSD podporovat stavební spoření a hypotéky pro ty, kteří si budou chtít pořídit vlastní bydlení. V oblasti školství se program nově zabývá podporou nových výukových programů, jejich kvality a vybavení škol nejnovějšími technologiemi. Na vysokých školách bude ČSSD prosazovat spolupráci se zaměstnavateli a odběrateli výsledků výzkumů. Program se zabývá dalším vzděláváním učitelů a chce zavést každoroční příspěvek ve výši 5 tisíc korun pro učitele, kterým vzniknou výdaje s dalším vzděláváním. Bude dále probíhat zvyšování výdajů na vědu, aby se dosáhlo 1% HDP, tento záměr se opakuje v každém programu od roku 1998. Budou se zvyšovat výdaje na kulturu tak, aby v roce 2010 dosáhly 1% podílu na státním rozpočtu. Kulturu považuje ČSSD jako neoddělitelnou součást hodnotného života společnosti, je nezastupitelná, a proto navrhuje zvýšit podporu kulturním institucím, jež jsou přirozenými centry kultury a zvážit možnost změny daňových úprav a dalších forem nepřímé finanční podpory kultury. Co se týká kulturního dědictví, navrhuje ČSSD zastavit stagnaci regeneračních programů ve všech oblastech kultury, podporovat výzkum uchovávání umění muzeích, archivech atd. a napravit otázku odměňování pracovníků v těchto oborech, která je nevyvážená. Ve sportu bude ČSSD respektovat specifické finanční výdaje na přípravy sportovců na Olympijské a Paralympijské hry a všechny sportovce, kteří budou reprezentovat Českou republiku. Bude podporovat mezinárodní sportovní akce na území naší republiky a sport na všech úrovních společnosti. V části věnované právnímu státu se ČSSD znovu vrací k projednání zákona o referendu, boji proti kriminalitě a přístupu ke spravedlnosti, ale i spravedlivému odměňování mezi pohlavími za stejnou práci. Bude podporovat registrované partnerství, což se v programech objevuje poprvé. Důležitým bodem je rozvoj komunit, práce s dětmi a zaměření se na skupiny obyvatel zdravotně, či sociálně znevýhodněných, nebo přímo ohrožených sociálním vyloučením. Tyto problémy má za úkol řešit každý program. Program se

nově v této kapitole zabývá dostupností práva a justicí, její malou efektivitou. Chce proto prosadit, aby byly odstraněny zbytečně složité procesní předpisy. Tím by se zrychlila soudní řízení a tím i přístup ke spravedlnosti. ČSSD slibuje změny, které povedou k funkční justici a bude čerpat zkušenosti i ze zahraničí, kde se s těmito problémy již vyrovnaly. (Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 2006. [online]. [cit.2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/volebni-program-2006.pdf>)

4.7 Volební kampaň ČSSD pro volby 2006

Sociální demokracie již rok před volbami započala s přípravami volební kampaně. Spolupracovala hlavně se Střediskem empirických výzkumů. Volební štáb byl zvolen již v lednu 2006 a do jeho čela byl jmenován Jaroslav Tvrdík. ČSSD se v této době nacházela v nevýhodné situaci. Aféry, které předcházely, vnitřní rozpolcenost strany, to vše volič vnímal a posuzoval. Bylo tedy velmi důležité, aby volební kampaň voliče oslovila pozitivně. Byla svolána programová konference. ČSSD představila svou novou image, včetně nově zvolené barvy pro své logo. Místo žluté, které strana používala v letech 1996 – 2002 byla zvolena oranžová, která bývá spojována se sluncem a radostí. Strukturu celé kampaně vytvořil tým politiků ČSSD a jejich blízkých spolupracovníků. Byly pravidelně sledovány průzkumy veřejného mínění a celá kampaň ČSSD byla velmi kvalitní. Strana se nesoustředila pouze na billboardy, letáky a diskuse s občany na náměstích, ale používala i internet, kde měla své speciální předvolební stránky. Kampaň byla vedena profesionálně a byla konzultována s odborníky. (Srov. Čaloud, Foltýn a kol., 2006, s. 68 -72) „Kampaň byla viditelná, rychlá a agresivní, neustálé útoky na protivníky umožňovaly straně dobře zakrývat vlastní tematickou prázdnotu.“ (Čaloud, Foltýn a kol., 2006, s. 73) Kampaň měla rozpočet 120 miliónů korun. Jiří Paroubek byl silná osobnost. Jeho obliba stoupala, jeho razantní vystupování příznivě oslovovalo voliče a preference ČSSD počaly stoupat. Nevadilo ani, že Paroubek se netajil s tím, že je ochoten jednat s komunisty o podpoře vlády, což se také uskutečnilo po získání důvěry vládě. Paroubek měl konzultační schůzky k některým záležitostem s předsedou KSČM Grebeníčkem. V květnu 2006 byl Jiří Paroubek zvolen do funkce předsedy strany a stal se volebním lídrem ČSSD. 22.

května 2006 zveřejnil Jiří Paroubek v deníku Metro sloupek, pod názvem „Věřím v naše volební vítězství“. Hodnotí zde úspěchy osmileté vlády České strany sociálně demokratické, hlavně úspěchy v ekonomice, pokles nezaměstnanosti, péči o občany jako jednu z nejlepších na světě. Připustil, že i sociální demokracii se nevyhýbají chyby. Svůj sloupek zakončil slovy: „Nebudeme soutěžit s ODS v nesplnitelných slibech. Jinými slovy: Jsem si jist, že ve volbách zvítězíme. Konec konců nikdo jiný nemůže této zemi s takovou věrohodností zajistit jistoty a prosperitu než my.“ (Paroubek, 2006, s. 2). Před volbami se Václav Klaus v deníku Ekonom vyjádřil v tom smyslu, že Česká republika nemá v současné době politika schopného zachránit českou ekonomiku. Mladá fronta Dnes zase dva dny před volbami uvedla na titulní straně rozhovor s prezidentem Václavem Klausem, který označil Paroubkovu vládu za „vládnutí jednoho člověka nad vládou i nad jeho politickou stranou. Je to v polistopadové éře u nás bezprecedentní jev. Pro mě je to do značné míry varovný“ (Čaloud, Foltýn a kol., 2006, s. 50). Na jaře roku 2006 preference ČSSD byly takové, že otázka vítěze ve volbách byla otevřena. ODS započala negativistickou volební kampaň, která byla vedena nejen proti ČSSD, ale hlavně proti jejímu předsedovi Jiřímu Paroubkovi. Následovalo zveřejnění tak zvané „Kubiceho zprávy“, která obsahovala informace nejrůznějšího původu a pochybných kvalit. (Encyklopedie ČSSD: Historie ČSSD. [online]. [cit.2014-02-18] Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>) Tato zpráva pronikla na veřejnost týden před volbami a zabrala titulní stránky všech deníků. Vyjadřovali se k této kauze osobnosti politického života, i když zprávy byly různých kvalit a ničím často nepotvrzené. Bývalá nejvyšší státní zástupkyně Marie Benešová považovala Kubiceho zprávu za politický pamflet a ministr Bublan prohlásil, že škody po uveřejnění této zprávy budou vysoké. (Srov. Čaloud, Foltýn, 2006, s. 51). „I když šlo v případě Kubiceho spíše o dohady a domněnky policie, které nebylo možno ověřit, některá média informace převzala velmi nekriticky a ze zprávy se tak stala fakticky zbraň proti ČSSD, která byla přesvědčena, že šlo o cílený útok ze strany ODS. (Srov. Čaloud, Foltýn a kol., 2006, s. 52)

4.8 Volby do Poslanecké sněmovny 2006

Volby do Poslanecké sněmovny se konaly 2. a 3. Června 2006 a zúčastnilo se jich 64,47% oprávněných voličů. Ve volbách zvítězila ODS se ziskem 35,38% hlasů a získal 81 mandátů. ČSSD jako druhá získala 32,32% hlasů a 74 mandátů. Tento výsledek přes všechny překážky je možné považovat za úspěch Jiřího Paroubka. V době, kdy přebíral předsednickou funkci v ČSSD po Stanislavu Grossovi, byly volební preference této strany 14%, což je méně než polovina z faktického výsledku v nynějších volbách. Na třetím místě skončila KSČM s 12,81% hlasů a 26 mandátů, na čtvrtém místě KDU – ČSL 7,22% hlasů a 13 mandátů a Strana zelených 6,29% hlasů a 6 mandátů. (Srov. Čaloud, Foltýn a kol., 2006, s. 134) „Patový volební výsledek vyvolal na obou stranách rozporuplné reakce, z nichž Topolánkem řízená první vláda pravice našla řešení získáním tak zvaných přeběhlíků, dvou sociálně demokratických poslanců“. (Encyklopedie ČSSD: Historie ČSSD. [online]. [cit.2014-02-18] Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>)

4.9 Srovnání volebních programů z let 1998, 2002 a 2006

Česká strana sociálně demokratická se ve svých programech zabývá všemi oblastmi potřeb občanů a jejich života. V programu 2002 se opakuje mnoho témat, která jsou v programech ČSSD průběžně prezentována. Týká se to hlavně ekonomického růstu, nezaměstnanosti, podpory malých a středních podniků, daňové a mzdové politiky, ale i veřejných služeb, kultury a školství. Volební program ČSSD pro rok 2002, byl zpracován velmi netradiční formou. Program nemá jednotlivé kapitoly, které řeší problémy, ale je zpracován formou slibů občanům všech věkových kategorií a profesí. Jednotlivé kapitoly jsou rozloženy do celého programu a tím je tento program jako celek značně nepřehledný. Bakalářská práce se zaměřuje v programech ČSSD zejména na oblast sociální politiky a na část „Demokratický právní stát“.

Sociální oblast

Zlepšení starobních a invalidních důchodů měla sociální demokracie ve svém programu od roku 1998. V programu roku 2002 se strana zabývá obsáhle důchody

a slibuje jejich valorizaci ke každému 1. lednu a to v takové výši, jak rostly ceny zboží a hlavně potravin. Dosud jsou valorizace nepravidelné a důchodci ke svým důchodům dostávají zanedbatelné částky. Toto téma se řeší i v programu roku 1998. V programu 2006 chce ČSSD podporovat rozšíření pracovního uplatnění lidí v důchodovém věku a odstranit všechny ze zákony vyplývající překážky, které je znevýhodňují. Nově se objevilo v programu ČSSD 2002 téma reformy důchodového pojištění. Vyšší osobní odpovědnost, ale i možnost odmítnutí povinného připojištění. Myslím si, že se nepodařilo vytvoření samostatné, od státu oddělené samosprávné důchodové pojišťovny, která by dbala na to, aby prostředky určené na vyplácení důchodů se tam zase vracely a nebyly používány k jiným účelům, jak bylo uvedeno v programu 1998. ČSSD trvá na tom, „že veřejné důchodové pojištění má být finančně a institucionálně odděleno od státního rozpočtu a zajištěna jeho demokratická správa.“ K tomu by měla přispět transformace České správy sociálního zabezpečení. Dále mě zaujalo v programu 2002 téma úplně nové, „Rozvoj lázeňství a cestovního ruchu, protože lázně jsou nezadatelnou součástí péče o zdraví pacientů.“ Je všeobecně známo, že lázeňství u nás za poslední léta zaznamenalo velký úpadek. Občané by přivítali oživení tohoto oboru hlavně kvůli jeho prospěšnosti pro zdraví. Zavíráním lázní jsou dotčeni nejen jejich pacienti, ale mnoho lidí s odbornou kvalifikací, kteří přichází o zaměstnání a dalším negativem je chátrání některých lázní. Na jejich obnovu jsou pak vynakládány obrovské finanční prostředky. Co se týká handicapovaných občanů je nově v programu 2002 pomoc těmto osobám integrovat se do společnosti i za pomoci osobních asistentů. Dále pak plánuje ČSSD, že se bude věnovat problému budování bezbariérových přístupů k bydlení, v dopravě, na úřadech a v nákupních centrech. Je pravdou, že bezbariérových přístupů hlavně do úřadů a v dopravě je stále velmi málo a postiženým občanům to ztěžuje život. V programu 2006 je k této otázce hovořeno o rozvoji podpůrných programů zaměstnanosti pro osoby handicapované, i jinak znevýhodněné, ale i osob starších 55 let, které jsou podobným problémům vystaveny. Tento program se týká i dlouhodobě nezaměstnaných. Zajímavým novým bodem programu 2002 je rozšíření možnosti příjídělku při pobírání rodičovského příspěvku. Tato dávka umožňující rodinnou péči dětem v nejnižším věku, by hradila nejméně jednu

třetinu pracovních příjmů osob věku 25 – 35 let. Zde program 2006 navrhuje zvýšení porodného a to 60 tisíc na první dítě, 90 tisíc na druhé a 120 tisíc na třetí dítě a tuto dávku vyplácet ve třech splátkách po tři roky. Hovoří se zde také o navýšení rodičovského příspěvku na deset tisíc korun do roku 2010. Nově je také v tomto programu otázka zabránění propadu lidí do chudoby a to za pomoci životního minima, minimální mzdy, dávek státní sociální podpory a příspěvku v nezaměstnanosti. ČSSD chce zavést období „novomanželské půjčky“. Byla by to rozhodně velká pomoc začínajícím rodinám. V této souvislosti postrádám zmínku například o výstavbě „startovacích bytů“, které by byly rozhodně pro mladé rodina přínosem do začátku, ale není zde ani pasáž o tak zvaném sociálním bydlení, o kterém se již léta hovoří. Touto otázkou se podrobně zabývá program ČSSD pro rok 2006. K této problematice navrhne znění zákona o sociálním bydlení a jeho podporu ze strany Státního fondu rozvoje bydlení. Dále chce zachovat 5% DPH na stavební práce a služby spojené s rekonstrukcemi bytu. V oblasti školství jsou všechny programy téměř shodné. Je to přístup ke vzdělání pro každého, lepší financování školství. Jako nové proti programu 1998 je dokončení zavádění internetu do škol, ale i snaha zavádět internet do domácností a tím posílit rozvoj elektronické komunikace státu a občana. Zvyšování platu učitelů se opakuje ve všech programech. V programu 2002 je nově vytyčen cíl, aby jejich platy výrazně přesáhly průměrnou mzdu v české republice. Dále se v programu hovoří o tom, že ČSSD bude usilovat o zlepšení podmínek a společenského uznání pedagogů. Program 2006 chce zavést roční příspěvek ve výši 5 tisíc korun pro učitele, kterým vzniknou výdaje s dalším vzdáváním. Ve školství chce ČSSD vytvořit podmínky pro kvalitní výuku cizích jazyků na základních školách. Strana nově ve svém programu 2002 počítá i se studijními stážemi v zahraničí a udílením zahraničních stipendií, hlavně do zemí Evropské unie. Výukou cizích jazyků se zabývá i program 2006 s tím, že bude podporovat výuku nejen mládeže a dětí, ale i dospělých. Co se týče kultury, chce ČSSD v programu 2002 podporovat experimentální a alternativní formy. Moderní hudbu, divadlo a film chápe jako velmi důležité pro rozvoj kulturnosti, stejně jako pro porozumění mezi lidmi na celém světě. Kultura musí být přístupná všem, stejná témata obsahuje i program 1998. Program 2006 chce prosadit zvýšení podpor kulturním institucím, které jsou

přirozenými centry kultury. Dále chce zvážit možnost daňových úlev těmto institucím. ČSSD se v této kapitole zabývá stagnací regeneračních programů, týkajících se kulturního dědictví. Ve sportu se program 2002 shoduje s programem 1998. Zde nejsou žádná zásadní programová ustanovení nebo změny. Podporou přípravy a finančního zabezpečení pro Olympijské a Paralympijské hry se zabývá program 2006. ČSSD bude podporovat rozvoj sportu na všech úrovních společnosti.

Demokratický právní stát

Tato kapitola se v programu 2002 věnuje na jednom z prvních míst prosazování vstupu do Evropské unie tak, aby se Česká republika stala jejím plnohodnotným členem se všemi výhodami, jež z toho plynou. Novinkou v programu 2002 je také podpora decentralizace veřejné správy, omezení byrokracie a účinné podílení občanů na veřejné správě. V programu 2006 se tato problematika opakuje. Dalším novým bodem programu je zajištění bezpečí každého člověka a z toho důvodu bude ČSSD navrhopat profesionalizaci armády a soustředění se na potírání kriminality. I toto téma je zařazeno do programu 2006. ČSSD slibuje, že se bude řídit principy svobody, rovnosti, solidarity, odpovědnosti a demokracie. V kapitole „Právo a spravedlnost“ se program ČSSD 2006 poprvé zabývá dostupností práva a justici. Bude se snažit odstranit veškeré překážky, které brání rychlému přístupu ke spravedlnosti. Od roku 1998 se ve všech programech ČSSD objevuje problém přijetí zákona o referendu. To se doposud nepodařilo.

5. Závěr

Česká strana sociálně demokratická prošla v letech 1998 až 2006 velmi složitým obdobím. Její vláda musela řešit dopady krize z minulých let. Strana měla i mnoho vnitřních problémů a k její konsolidaci nepřispělo ani vystřídání čtyř předsedů za tak krátkou dobu. Po Miloši Zemanovi, který byl znám svým konfrontačním stylem, přišel Vladimír Špidla. Ten byl opakem Miloše Zemana. Byla mu vyčítána špatná komunikace, ale k jeho kladům patřila férovost jednání, kterou chtěl zavést i do politiky. Byl proti opoziční smlouvě za Zemanovy vlády a spolupráci s ODS. Volby v roce 2002 a následné sestavení koaliční vlády byl jednoznačně úspěch Vladimíra Špidly. Stanislav Gross, který Vladimíra Špidlu vystřídal, byl oblíbený mladý politik, snažil se vést stranu spíše k levému středu a odmítal spolupráci s komunisty, což mu vyčítali příznivci Zdeňka Škromacha, který reprezentoval levicové křídlo ve straně. Grossova aféra s financováním jeho bytu a podnikání jeho manželky zapříčinilo propad preferencí strany téměř k deseti procentům a Grossův odchod z politiky. Strana neměla mnoho osobností, které by se mohli do čela strany postavit. Jediný připadal v úvahu Jiří Paroubek, kterého lze přirovnávat k Miloši Zemanovi, pro jeho rozhodné jednání a prosazování svých názorů. Odmítal spolupráci s ODS, ale byl ochoten za jistých okolností spolupracovat s KSČM. Za jeho působení se zisk preferencí zdvojnásobil a úspěch ve volbách 2006 byl úspěchem Jiřího Paroubka. Programy strany obsahovaly všechny oblasti života s důrazem na sociální otázky a demokratický právní stát. Jedním z hlavních bodů bylo zřízení institutu veřejného ochránce práv, řešila se ekonomická kriminalita. V sociální oblasti se podařilo modernizovat důchodový systém, pomoc sociálně slabým a podobně. Zde lze hovořit o úspěchu ve všech bodech. V oblasti školství se podařilo zlepšit výukové pomůcky, například zavedení internetu a podobně. Nedaří se však zvýšit finanční ohodnocení učitelů, což si kladou za cíl všechny programy. Tento problém je mi blízký, učím na základní škole a vím, jak je toto povolání náročné. Učitelem jsem chtěl být vždy, ale moje představy a skutečnost jsou nesrovnatelné. Od roku 1998 se ČSSD snaží o prosazení zákona o referendu bez zásahů nejvyšších státních orgánů, ale tak, aby se referendum mohlo konat i z iniciativy přiměřeně velké skupiny občanů, i na krajských úrovních. To je

jeden z bodů všech programů ČSSD od roku 1998, který se snaží prosadit. Co se týče voleb a volebních kampaní, došlo v jejich prezentaci k výrazné změně. Kampaň před volbami 2006 byla pojata oproti předešlým kampaním s velkou razancí, ČSSD sledovala pozorně průzkumy veřejného mínění, změnila své logo a do kampaně zapojila i internet. Kampaň byla voliči hodnocena velmi pozitivně i proto, že byl více prezentován volební program strany. V této kampani byla zjevná profesionalita štábu strany, který ji zpracovával.

6. Použitá literatura:

6.1 Tiskované publikace

ADAMOVIÁ, Karolína; KRŽKOVSKÝ, Ladislav. Základy politologie. Praha: Nakl. C.H. BECK, 2004. ISBN 80-7179-870-3.

CABADA, Ladislav; ŠANC, David. Český stranický systém ve 20. Století. Plzeň: Aleš Čeněk s.r.o., 2005. ISBN 80-86898-50-4.

ČALOUDEK, Dalibor; FOLTÝN, Tomáš a kol. Volby do Poslanecké sněmovny v roce 2006. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2006. ISBN 80-7325-108-6.

DANČÁK, Břetislav; HLOUŠEK, Vít (eds.). Parlamentní volby 2006. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4161-7.

HEYWOOD, Andrew. Politologie. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2004. ISBN 80-86432-95-5.

HEYWOOD, Andrew. Politické ideologie. Praha: Eurolex Bohemia s.r.o., 2005. ISBN 80-86861-71-6.

HRUBEC, Marek; BARTA, Miloš (eds.). Dějiny českého a československého sociálně demokratického hnutí. Praha-Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-199-2.

KÁRNÍK, Zdeněk; KYLOUŠEK, Jakub. Bludné cesty sociální demokracie. Praha: Prostor, 2005. ISBN 80-7260-136-9.

MALÍŘ, Jiří; MAREK, Pavel a kol. Politické strany. Vývoj politických stran a hnutí v českých zemích a Československu 1938-2004. II. Díl. Brno: Doplněk, 2005. ISBN 80-7239-179-8.

NOVÁK, Miroslav. Systémy politických stran. Praha: Sociologické nakladatelství, 1997. ISBN 80-85850-22-2.

PAROUBEK, Jiří. Věřím v naše volební vítězství. Deník Metro. 2006, č. 126, s. 2. ISSN 1211-7811

Protokol XXXI. sjezdu ČSSD. Praha: Česká strana sociálně demokratická, Lidový dům, 2003.

ŘÍCHOVÁ, Blanka. Úvod do současné politologie. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0218-9.

SARTORI, Giovanni. Strany a stranické systémy. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2005. ISBN 80-7325-062-4.

SCRUTON, Roger. Slovník politického myšlení. Brno: Atlantis, 1999. ISBN 80-7108-184-1.

ŠARADÍN, Pavel. Volby '98. Brno: Doplněk, 2000. ISBN 80-7239-071-6.

ŠARADÍN, Pavel a kol. Volby 2002. Olomouc: Periplum, 2002. ISBN 80-8662-4-09-9.

TABERY, Erik. Vládneme, nerušit. Praha: Respekt Publishing, 2008. ISBN 978-80-903766-3-2.

ŽALOUDEK, Karel. Encyklopedie politiky. Praha: Libri, 1996. ISBN 80-85983-11-7.

ŽALOUDEK, Karel. Encyklopedie politiky. Praha: Libri, 1999. ISBN 80-85983-75-3.

6.2 Elektronické zdroje

Encyklopedie ČSSD: Historie ČSSD.[online]. [cit.2014-02-18]. Dostupné z: <http://www.historiecssd.cz/>

Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 1998 [online]. [cit.2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/2000-volebni-program-a-prohlaseni-vlady-1998-tisk.pdf>

Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 2002.
[online]. [cit.2014-03-10]. Dostupné z:
http://www.cssd.cz/data/files/volebni_program_2002.pdf

Česká strana sociálně demokratická: Volební program ČSSD pro volby 2006.
[online]. [cit.2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.cssd.cz/data/files/volebni-program-2006.pdf>